

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.2.101>

УДК 332.01

*А. В. Козловський,
аспірант, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-6490-3575>*

СУТНІСТЬ ТА ВИДИ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВ

*A. Kozlovskyi,
Postgraduate student,
O.M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv*

THE ESSENCE AND TYPES OF WORKING CAPITAL OF ENTERPRISES

У статті здійснено класифікацію та характеристику основних підходів та сутнісних ознак щодо характеристики сутності поняття оборотних коштів підприємства. Виокремлено: підхід, в рамках якого оборотні кошти підприємств розглядаються через призму їх вартісної оцінки; підхід, пов'язаний із розглядом сутності поняття оборотних коштів підприємства з урахуванням цільової ознаки (акцент на цілі вкладення у оборотні фонди та фонди обігу підприємств); підхід, заснований на визначенні змісту досліджуваного терміну в площині акценту на ознаці циклічності використання даної категорії коштів підприємства (циклічний

підхід); підхід щодо характеристики оборотних коштів підприємства, в тому числі категоризації їх видів, заснований на акценті на балансовій ознаці; структурний підхід, пов'язаний із визначення вказаного феномену в рамках орієнтуру на ознаку структурування джерел фінансового забезпечення оборотних коштів підприємства (розгляд даного елементу коштів з позицій їх формування в розрізі залученого або власного капіталу). Керуючись змістом вказаних підходів сформульовано авторський підхід щодо визначення терміну оборотні кошти підприємств, який забезпечує розвиток теоретичного забезпечення даного поняття в частині становлення категоріального апарату.

The article classifies and characterizes the main approaches and essential features of the characterization of the essence of the concept of working capital of an enterprise. The following are distinguished: an approach in which the working capital of enterprises is considered through the prism of their valuation; an approach related to the consideration of the essence of the concept of working capital of an enterprise taking into account the target feature (emphasis on the purpose of investments in working capital and circulating funds of enterprises); an approach based on determining the content of the term under study in terms of the emphasis on the cyclicity of the use of this category of enterprise funds (cyclical approach); an approach to the characterization of the working capital of an enterprise, including the categorization of their types, based on the emphasis on the balance sheet feature; a structural approach related to the definition of the specified phenomenon within the framework of the benchmark on the feature of structuring the sources of financial support for the working capital of an enterprise (consideration of this element of funds from the positions of their formation in terms of attracted or equity capital). Guided by the content of these approaches, the author's approach to defining the term working capital of enterprises has been formulated, which ensures the development of theoretical support for this concept in terms of the formation of a categorical apparatus. According to the author's

approach, it is determined that the working capital of an enterprise is the value of the amounts of funds advanced to create the components of working capital and working capital, which are presented as current assets of the balance sheet, within the current period of up to one year, the financial provision of which is carried out taking into account the need to maintain turnover and is determined by the mobile use of borrowed and equity capital, and is focused on the implementation of key economic goals within the framework of the main areas of management (extraordinary, financial, investment, operational and basic).

The scientific novelty of this study lies in the theoretical development of the issue of expanding the theoretical support of the categorical apparatus of the issue of the essence of the concept of working capital of an enterprise, taking into account the main essential features defined within the framework of modern scientific approaches.

Ключові слова: оборотні кошти підприємства, балансовий підхід, структурний підхід, циклічний підхід, вартісний підхід, цільовий підхід, власний капітал, залучений капітал.

Keywords: working capital of the enterprise, balance sheet approach, structural approach, cyclical approach, cost approach, target approach, equity, attracted capital.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Системний аналіз ключових аспектів управління основними елементами майна компанії передбачає вичерпне теоретичне визначення концептуальних засад щодо їх характеристик та встановлення видів. Управління оборотними коштами - це важливий напрямок економічної діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, і воно вимагає застосування оптимальних механізмів та підходів щодо забезпечення ефективності формування та управління, які б давали змогу реалізувати цілі зацікавлених сторін. На нинішньому етапі розвитку сучасні вітчизняні підприємства

опинилися в складній ситуації, пов'язаній із пошуком джерел фінансування оборотних коштів, їх оптимізацією в умовах відновлення після пандемії та війни з РФ. В таких умовах також вагоме місце посідає ефективне використання фінансового капіталу, інвестованого у оборотні кошти підприємств, оскільки від його результативності залежать подальші перспективи фінансування з боку інвесторів. З огляду на вказане, необхідні розробка та використання ефективного підходу в даній сфері, який може виступати підставою окупності інвестицій, росту конкурентних позицій та розвитку. При цьому, визначення такого підходу пов'язане із комплексним розумінням концептуальних аспектів категоризації та трактування вказаної категорії коштів підприємств. Представлення уніфікованого підходу за вказаним напрямком дасть змогу розробити модель методологічної оцінки оборотних коштів та провести дослідження ефективності їх формування та управління. Нинішній стан наукових розвідок щодо питання теоретичного визначення сутності поняття оборотних коштів підприємства та їх видів має ознаки певної дискусійності, і вказує на актуальність подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трактування та категоризації видів оборотних коштів досліджено в роботах різних науковців. А саме, ключові аспекти характеристики даного терміну в розрізі вартісного підходу сформульовано в роботах О. Мельникової та І. Швець [6, с. 54], О. Дробишевої [2], Я. Тютюнник [10, с. 160]. Особливості зазначеного феномені з позицій цільового підходу визначено в дослідженнях О. Насібова, Б. Придатченко [7, с. 797], Ю. Дубей [3, с. 102], Л. Бедрух [1, с. 7]. Є наукові праці, в яких термін оборотні кошти підприємств оцінюється в розрізі циклічного підходу, це, зокрема, роботи: Дж. Дж. Мардонес [13], І. Казачкова та О. Даньченко [4], А. Полторак [8], С. Стоянової-Коваль, О. Стоянової [9, с. 101], О. Коваленка [5, с. 204]. Необхідно відзначити позиції авторів щодо характеристики зазначеного терміну в площині акценту на балансовій ознаці, це дослідження Й. Дальчі, Х. Озяпічі [12], Г. Зімона [14, с. 765]. Також можна відмітити дослідження М. Акбара та співавторів [11], в якому висвітлено

характеристики даного поняття з позицій структурного підходу.

Незважаючи на існування наукових досліджень в даній сфері, є потреба встановлення комплексного підходу до визначення сутності поняття оборотних коштів підприємств та їх ключових видів, що обумовлює важливість проведення представленого дослідження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ціль статті – систематизація ключових підходів стосовно визначення сутності поняття оборотних коштів підприємств та їх видів. Для реалізації вказаної цілі було визначено низку завдань, серед яких: визначити підходи стосовно трактування сутності та видів оборотних коштів підприємства; сформулювати підхід стосовно визначення сутності досліджуваного поняття з огляду на більшість наукових підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Оборотні кошти є невід’ємною складовою ресурсів, від стану ефективності формування та використання яких залежать основні фінансово-економічні показники розвитку підприємств. Для їх оцінки та прогнозування необхідне комплексне розуміння категоріального апарату стосовно сутності поняття оборотних коштів підприємств та класифікації їх видів.

Проведемо виокремлення основних підходів щодо визначення ознак поняття оборотні кошти підприємств, які формулюються в площині розкриття сутності та класифікації видів даного елементу коштів. В табл. 1 подано перелік підходів щодо трактування сутності поняття оборотні кошти підприємства.

Таблиця 1. Підходи щодо трактування сутності поняття оборотні кошти підприємства

№ п/п	Підхід / автори	Трактування
1	Вартісний підхід	
	О. Мельникова та І. Швець [6, с. 54]	Оборотні кошти - це кошти, які є вкладеними у оборотні фонди та фонди обігу, і їх вартість перенесена на вартість продукції (послуг), що виробляється суб'єктом підприємницької діяльності
	Я. Тютюнник [10, с. 160]	Оборотні кошти – це кількість або еквівалентний вираз грошових коштів, авансованих у оборотних фондах та фондах обігу, завдяки яким здійснюється забезпечення безперервності виробничих процесів та реалізації готових продуктів
2	Цільовий підхід	
	О. Насібова, Б. Придатченко [7, с. 797]	Оборотні кошти є грошовими коштами, вкладеними у оборотні засоби та засоби обігу з ціллю забезпечення безперервного процесу виробництва та збуту, отримання прибутків при відповідних умовах розвитку підприємства
	Л. Бедрух [1, с. 7]	Оборотні активи – це кошти, авансовані у формування оборотних фондів та фондів обігу з ціллю забезпечення безперервності виробничих процесів, реалізації продукту (послуг), отримання прибутку
3	Циклічний підхід (О. Коваленко) [5, с. 204]	Оборотними коштами підприємства виступає сукупність грошових коштів, вкладених у оборотні виробничі фонди та фонди обігу, які використовуються в межах операційного циклу відтворення або в поточному періоді (до року), і вказане дає змогу досягти безперервності господарських та виробничих процесів, отримання прибутків
4	Балансовий підхід (Й. Дальчі, Х. Озяпичі) [12]	Оборотні кошти виступають у якості грошових коштів, авансованих у створення виробничих оборотних фондів та фондів обігу, які можна оцінити через різницю між обсягом основного капіталу та обсягом показника необоротні активи, використовуваних впродовж поточного року, вкладення яких обумовлене сприянням досягненню цілей ключових сфер економічної діяльності (надзвичайна, інша звичайна (інвестиційна та фінансова), операційна та основна).
5	Структурний підхід (М. Акбар та співавтори) [11]	Оборотними коштами компанії є кошти, авансовані у створення виробничих оборотних коштів і фондів обігу в рамках поточного періоду (до одного року) для сприяння підтриманню основних виробничих та інших процесів, реалізації цілей зацікавлених осіб, які є сформованими за рахунок власного капіталу та основних видів зобов'язань
6	Комплексний підхід (авторське трактування)	Оборотні кошти підприємства є вартістю обсягів коштів, авансованих у створення компонент фонди обігу і оборотні виробничі кошти, які представлено у якості статей оборотних активів балансу, в межах поточного періоду до одного року, фінансове забезпечення яких здійснюється зважаючи на необхідність підтримання оборотності і обумовлене мобільним використанням залученого та власного капіталу, і орієнтоване на реалізацію ключових економічних цілей в рамках основних сфер управління (надзвичайної, фінансової, інвестиційної, операційної і основної)

Джерело: складено автором

Заслужує уваги трактування досліджуваного терміну, наведене в роботі О. Дробишевої [2], яке також визначене в площині акценту на вартісній ознаці. Слід зазначити, що дослідницею не розрізняються поняття оборотні кошти та оборотні активи. На думку авторки [2, с. 20], оборотні засоби виступають у якості складової виробничих запасів (елемент майна), представленої у виглядів відповідного складу предметів праці, елементи яких можуть бути спожиті повністю в межах кожного із виробничих циклів, перенести власну вартість на вартість випущеної продукції (послуг), повністю змінити або втратити натуральну форму. Згідно із змістом зазначеного визначення, дослідниця хоча і звертається до складу оборотних коштів, він може вважатися неконкретним та достатньо узагальненим. Також авторка вказує на вартісну ознаку, зазначаючи, що вказана складова забезпечує перенесення власної вартості на вартість випущеної продукції (послуг).

Я. Тютюнник [10, с. 160], як і попередньо згадані науковці визначає характеристику зазначеного поняття з позицій акценту на вартісній ознаці. Зокрема, за твердженням дослідниці, оборотні кошти – це кількість або еквівалентний вираз грошових коштів, авансованих у оборотних фондах та фондах обігу, завдяки яким здійснюється забезпечення безперервності виробничих процесів та реалізації готових продуктів. Слід зауважити, що в рамках наведеного визначення представлено акцент на вартісній ознаці (пропозиція оцінювати даний феномен у якості кількості або еквіваленту грошових коштів. Також слід зазначити, що дослідниця виділяє таку ознаку як участь у процесах кругообігу коштів, вказуючи на те, що оборотні кошти коштами, авансованими у оборотних фондах та фондах обігу. Також авторка виокремлює види оборотних коштів, а саме, виділяє ті, які авансовані у оборотні виробничі фонди та ті, які авансовані у фонди обігу. Зазначена класифікація видів оборотних коштів пов'язана із існуванням окремих сфер, зокрема, сфери виробництва та сфери обігу.

Відповідно, констатуємо, що вищезазначені автори розглядають оборотні кошти підприємств через призму їх вартісної оцінки. Орієнтир на вартісну ознаку виступає у якості необхідної підстави стосовно оцінювання стану та результативності управління оборотними коштами підприємства. Акцент на вказаній ознаці дозволяє також провести дослідження видів оборотних коштів підприємств в розрізі їх вартості. Додатково варто зазначити, що орієнтир на вартісній ознаці показує, що для оцінювання, прогнозування, формування, управління складу, обсягів оборотних коштів підприємства застосовуються вартісні параметри.

Заслуговує уваги підхід, пов'язаний із розглядом сутності поняття оборотних коштів підприємства з урахуванням цільової ознаки. В даному випадку передбачено трактування даного терміну із акцентом на цілі вкладення у оборотні фонди та фонди обігу підприємств.

О. Насібова, Б. Придатченко [7, с. 797] визначають зміст та характеристики вказаного феномену з позицій врахування функціональної, цільової, вартісної ознаки, ознаки участі у кругообігу коштів. Також автори не розрізняють такі поняття як оборотний капітал, оборотні активи та оборотні кошти підприємств. За їх твердженням, оборотні кошти є грошовими коштами, вкладеними у оборотні засоби та засоби обігу з ціллю забезпечення безперервного процесу виробництва та збуту, отримання прибутків при відповідних умовах розвитку підприємства. Варто зазначити, що в даному визначенні здійснено урахування ознаки участі у кругообігу коштів (авансування у оборотні фонди та фонди обігу), цільової ознаки (посилання на цілі вкладення коштів), вартісної ознаки (акцент на тому, що грошові кошти є авансованими у відповідні фонди).

Додатково варто зазначити, що у визначенні авторів не напряму згадується функціональна ознака (орієнтир на функцію забезпечення безперервного процесу виробництва та збуту, отримання прибутків) (або виробничу, торговельну та фінансову функції). Також вказується на платіжно-розрахункову функцію оборотних активів, за допомогою якої

здійснюється вплив на вилучені із обігу кошти, забезпечується на рівень розрахунків та стан грошового обігу, від рівня яких залежить платіжний стан підприємства. В рамках роботи авторів прослідковується позиція, що оборотні кошти можуть бути оцінені відповідно до балансових статей оборотних активів підприємств [7, с. 797]. Також з огляду на вказане їх склад ідентифікується як склад статей оборотних активів підприємства (балансові статті). Окрім вказаного можна зауважити, що автори представляють класифікацію оборотних коштів підприємств в рамках таких складових, а саме:

- нормованість даної категорії коштів. Нормовані та ненормовані оборотні кошти підприємства складаються які із власних оборотних коштів, так і залучених. Поділ за цією складовою здійснюється в розрізі видів діяльності підприємства, а саме, основної, операційної, іншої звичайної (фінансової та інвестиційної), надзвичайної. Акцент на тому, що вказаний вид коштів може бути використано в рамках різних видів діяльності вказує на те, що до складу оборотних коштів включаються основні статті майна, визначені в рамках такого елементу балансу як оборотні активи підприємства, так як вони є оборотними;

- сфера вкладення коштів (сфера виробництва та сфера обігу підприємства). Вказані сфери класифікуються за елементами статей балансу. Зокрема, до сфери виробництва (або сфери оборотних виробничих фондів) віднесено: обігові кошти у виробництвах (стаття витрат майбутніх періодів, стаття напівфабрикатів власного виробництва, стаття незавершеного виробництва); обігові кошти у виробничих запасах (основних матеріалах та сировині, паливі, тарі, тарних матеріалах, покупних напівфабрикатах, допоміжних матеріалах, господарському інвентарю, запасних частинах, малоцінних і швидкозношуваних предметах). При цьому, до сфери обігу віднесено грошові кошти в розрахунках, готову продукцію.

Необхідно відмітити, що дана класифікація є достатньо вузькою, а саме, в цій встановлено таких класифікаційних ознак, як поділ за

ефективністю управління, в рамках якого ці кошти можуть бути виокремлені за рентабельністю, оборотністю, ліквідністю. Також зазначаємо, що дослідники в межах даної класифікації орієнтуються на такі ознаки, як участь даного виду коштів у кругообігу коштів, характер нормованості, акцент на джерелах фінансування. З огляду на вказане, даний підхід є важливим з позицій орієнту на вказані категорії поділу.

За твердженням Ю. Дубей [3, с. 102], оборотні кошти виступають у вигляді ресурсів, перетворюваних на кошти впродовж року або операційного циклу, які вкладені у формування оборотних фондів та фондів обігу для досягнення цілей забезпечення безперервного процесу їх обігу та відтворення. До ключових ознак, які враховано автором можна віднести вартісну (посилання на те, що оборотні кошти перетворюються у авансовані кошти), ознаку участі в процесах кругообігу коштів (акцент на двох сферах авансування, зокрема оборотні фонди та фонди обігу), цільову ознаку (вказівка на цілі вкладень). Окрім зазначеного, що в даному трактуванні враховано функціональну ознаку. Зокрема, вказано, що з огляду на вкладення коштів к формування оборотних фондів і фондів обігу досягається безперервність процесу обігу і відтворення оборотних коштів. Окрім вказаного Ю. Дубей [3, с. 102] зазначає, що функціональну безперервність виробничих процесів можна досягти через використання економічного стимулювання (окрема функція, яка може бути реалізована паралельно із функціональною).

В розрізі акценту на цільовій ознаці можемо проаналізувати дослідження Л. Бедрух [1, с. 7], в рамках якого дослідник вказує, що оборотні активи – це кошти, авансовані у формування оборотних фондів та фондів обігу з ціллю забезпечення безперервності виробничих процесів, реалізації продукту (послуг), отримання прибутку. Як вказує дане трактування, автор звертається до вартісної ознаки (акцент на тому, що вказаний термін – це кошти, авансовані до відповідних фондів), цільової ознаки (вказівка на цілі вкладення коштів підприємства). Додатково зазначаємо, що Л. Бедрух

вважаємо синонімами поняття оборотні активи та оборотні кошти, і, відповідно, статті балансу перших є елементами оборотних коштів. За твердження Л. Бедрух, оборотні кошти підприємства мають ознаку мобільності, і, відповідно, статтям оборотних активів характерна зазначена ознака, так як вони можуть використовуватися тільки в межах певного циклу (до одного року). Отже, доведення того, що терміни оборотні активи та оборотні кошти є ідентичними свідчить про те, що стан останніх може визначатись відповідно до загального обсягу статей оборотних активів підприємств, представлених в балансі.

Відповідно до позицій Дж. Дж. Мардонес [13], оборотними коштами виступає частина майна, представлена у вигляді їх мобільної складової, яка включає поточні інвестиції, дебіторську заборгованість, готівку, які можуть перетворюватись у елемент грошових коштів. В даному визначенні автором визначена ознака циклічності (посилання на те, що перетворення на грошові кошти здійснюється в рамках одного року), врахована майнова ознака, обумовлена вказівкою на ймовірність перетворення елементів оборотних коштів у майно, також згадано ознаку мобільності (вказівка на те, що дана категорія активів є мобільною складовою майна). В рамках вказаного визначення не враховується така компонента фондів обігу, як кошти в розрахунках у банках, а тільки здійснено посилання на такий елемент як готівка. Додатково слід відмітити, що достатньо дискусійним виступає той факт, що дослідником не було представлено узагальнений поділ оборотних коштів підприємства в площині їх категоризації за оборотними виробничими фондами та фондами обігу.

В роботі І. Казачкова та О. Даньченко [4] розглянуто особливості терміну оборотних коштів зважаючи на ознаку циклічності їх використання, також автори ідентифікують зазначений вид коштів із оборотними активами підприємства. Дослідники зазначають, що оборотними коштами компанії є сукупність коштів, перетворена у ключові складові оборотних активів (в тому числі виробничі запаси та незавершене виробництво), за допомогою

яких забезпечується обслуговування безперервного стану процесів реалізації та виробництва продуктів в рамках операційного циклу. Констатуємо, що дослідники здійснюють акцент на ознаці циклічності (вказано на те, що безперервність процесів реалізації та збуту здійснюється в рамках операційного циклу), вартісній ознаці (акцент на тому, що сукупність коштів авансована у складові оборотних активів).

В рамках дослідження А. Полторак [8] подано визначення характеристики оборотних коштів підприємства в розрізі посилення на зміст ознаки циклічності їх використання. За його твердження, оборотними коштами є сукупність фінансово-матеріальних активів, не обмежена у використанні і забезпечує обслуговування господарських процесів, і призначені для власного споживання або реалізації в рамках періоду операційного циклу (рік) з моменту надання балансу і в цілях сприяння забезпеченню безперервності комерційно-виробничих циклів.

С. Стоянова-Коваль, О. Стоянова [9, с. 101] представили трактування сутності зазначеного терміну в площині акценту на ознаці циклічності. Дослідниці вказують, що оборотні активи (прирівнюються до оборотних коштів) є сукупністю грошових коштів та їх еквівалентів, які не обмежені щодо застосуванні, інших категорій активів, призначених для цілей реалізації або власного споживання в рамках операційного циклу (або одного року) з періоду надання балансових звітів компанії. Аналізуючи вказане трактування зазначаємо, що здійснене посилення на ознаці циклічності не передбачає заперечення того, що строк використання оборотних коштів не повинен складати термін, більший за рік.

В рамках акценту на ознаці циклічності варто розглянуто зміст трактування досліджуваного поняття, поданого в роботі О. Коваленка [5, с. 204]. А саме, дослідник зазначає, що оборотними коштами підприємства виступає сукупність грошових коштів, вкладених у оборотні виробничі фонди та фонди обігу, які використовуються в межах операційного циклу відтворення або в поточному періоді (до року), і вказане дає змогу досягти

безперервність господарських та виробничих процесів, отримання прибутків. Автор здійснює посилання на циклічність використання даної категорії коштів, вказуючи на те, що вказані кошти використовуються в межах операційного циклу відтворення або в поточному періоді (до року). Також представлено посилання на цільову ознаку (акцент на цілях використання – безперервність процесів та отримання прибутків), ознаку участі у кругообігу відповідних коштів, вартісну ознаку (вказано, що досліджуваний феномен є грошовими коштами). Погляди автора мають певну дискусійність, так як він хоча і зазначає, що циклічність вирізняє оборотні кошти від оборотного капіталу, оборотних активів, але також в його роботі зазначено, що ці терміни можна також вважати ідентичними. Зазначене свідчить про можливість оцінки даного виду коштів за оціночними показниками, які використовуються стосовно оборотних активів підприємства.

Узагальнюючи позиції згаданих вище науковців, слід відзначити підхід, заснований на визначенні змісту досліджуваного терміну в площині акценту на ознаці циклічності використання даної категорії коштів підприємства (циклічний підхід). Посилання на вказану ознаку дає змогу певним дослідникам пояснювати відмінності на рівні понять оборотний капітал, оборотні активи та оборотні кошти.

В дослідженні Й. Дальчі, Х. Озяпічі [12] представлено визначення досліджуваного терміну, сформульоване в рамках акценту на балансовій ознаці. За твердженням дослідників, оборотні кошти виступають у якості грошових коштів, авансованих у створення виробничих оборотних фондів та фондів обігу, які можна оцінити через різницю між обсягом основного капіталу та обсягом показника необоротні активи, використовуваних впродовж поточного року, вкладення яких обумовлене сприянням досягненню цілей ключових сфер економічної діяльності (надзвичайна, інша звичайна (інвестиційна та фінансова), операційна та основна). Можемо зазначити, що дослідники зосереджують пріоритетну увагу на балансовій ознаці (акцент на те, що вони розраховуються у вигляді різниці на рівні

показника основний капітал та необоротні активи). Також виділено цільову ознаку (зазначено, що авансування у відповідні кошти пов'язано із цілями), ознаку участі у процесах кругообігу коштів (вказівка на вкладення у створення виробничих оборотних фондів та фондів обігу), вартісну ознаку (визначено вартісну форму вказаного феномену).

В роботі Г. Зімона [14, с. 765] визначено характеристики даного терміну з позицій балансової ознаки та визначено його елементи. А саме, автор вказує, що оборотними коштами підприємства виступають складові майна, представлені через різницю на рівні показника основний капітал (весь обсяг майна) і основні засоби. Відмічаємо, що так як використовується акцент на балансовій ознаці вказаної компоненти майна, то складова основні засоби може бути замінена елементом необоротні активи, до складу яких віднесено інші складові необоротних активів, інші необоротні активи, нематеріальні активи та основні засоби. Хоча вказаний підхід складу елементів сформульовано з позицій підходів дослідників, які стверджуються, що зазначена складова коштів може оцінюватися через оборотні активи балансу. Потрібно відмітити, що склад оборотних коштів, наведений в роботі автора можна визначити як узагальнений, але ключові елементи даного показника є безумовно компонентами майна підприємства.

Керуючись зазначеним, можна відмітити балансовий підхід щодо характеристики оборотних коштів підприємства, в тому числі класифікації їх видів, заснований на акценті на балансовій ознаці. Врахування вказаної економічної ознаки є запорукою сприяння оцінки стану зазначеної категорії коштів підприємства.

Можна розглянуто трактування сутності зазначеного поняття, подане в роботі М. Акбара та співавторів [11]. А саме, автори наголошують, що оборотними коштами компанії є кошти, авансовані у створення виробничих оборотних коштів і фондів обігу в рамках поточного періоду (до одного року) для сприяння підтриманню основних виробничих та інших процесів, реалізації цілей зацікавлених осіб, які є сформованими за рахунок власного

капіталу та основних видів зобов'язань. Можемо відмітити акцент на структурну ознаку (поділ капіталу на власний та позиковий), врахування вартісної, цільової, ознаки участі у кругообігу коштів. Відповідно, можна виокремити структурний підхід, пов'язаний із визначення вказаного феномену в рамках орієнту на ознаку структурування джерел фінансового забезпечення оборотних коштів підприємства. В даному випадку передбачено розгляд даного елементу коштів з позицій їх формування в розрізі залученого або власного капіталу. Дослідження зазначеного терміну в розрізі такого підходу важлива з точки зору можливості використання для наступного аналізу ефективності формування оборотних коштів за рахунок того або іншого компоненту майна підприємства. Відповідно, врахування такої структуризації необхідне для забезпечення безперервного моніторингу показника фінансова незалежність, стан якого ідентифікує фінансову ефективність управління оборотними коштами, свідчить про ризики (в тому числі стосовно втрати платоспроможності). Відповідно, акцент на вказаній ознаці є передумовою забезпечення ефективності управління в зазначеній сфері.

Отже, у ході дослідження встановлено, що у розглянутих вище трактуваннях поняття «оборотні кошти підприємства», враховано одну або кілька сутнісних ознак, що не дозволяє повною мірою його охарактеризувати. Враховуючи зазначене нами пропонується авторське трактування сутності вказаного терміну. Оборотні кошти підприємства є вартістю обсягів коштів, авансованих у створення компонент фонди обігу і оборотні виробничі кошти, які представлено у якості статей оборотних активів балансу, в межах поточного періоду до одного року, фінансове забезпечення яких здійснюється зважаючи на необхідність підтримання оборотності і обумовлене мобільним використанням залученого та власного капіталу, і орієнтоване на реалізацію ключових економічних цілей в рамках основних сфер управління (надзвичайної, фінансової, інвестиційної, операційної і основної). На нашу думку, запропоноване авторське визначення

поняття "оборотні кошти підприємства" сприятиме подальшому розвитку категоріального апарату оскільки воно сформульовано з урахуванням змісту основних ознак, які забезпечують всебічне висвітлення характеристики досліджуваного феномену.

Потрібно зазначити, що в представленому трактуванні сформульовано перелік основних видів оборотних коштів підприємства, а саме, це елементи оборотних активів, наведених в балансі. Крім того, у представленому трактуванні ми дотримуємось позицій авторів, які наголошують на тому, що термін оборотні кошти і оборотні активи є ідентичними за змістом і структурою.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Оборотні кошти підприємства посідають ключове місце у забезпеченні безперебійності виробництва і продажу продукції (послуг), їх склад та оптимальність формування визначають можливості підтримання життєздатності на ринку в складних конкурентних умовах. Встановлення категоріального апарату щодо трактування сутності поняття оборотних коштів необхідне для розуміння їх економічної природи, а визначення видів дозволить оцінити ключові оціночні елементи, які можуть бути використані при наступній розробці методики їх аналізу.

У дослідженні було здійснено класифікацію та характеристику основних підходів та ознак щодо характеристики сутності поняття оборотних коштів підприємства. Зокрема, виокремлено: підхід, в рамках якого оборотні кошти підприємств розглядаються через призму їх вартісної оцінки; підхід, пов'язаний із розглядом сутності поняття оборотних коштів підприємства з урахуванням цільової ознаки (акцент на цілі вкладення у оборотні фонди та фонди обігу підприємств); підхід, заснований на визначенні змісту досліджуваного терміну в площині акценту на ознаці циклічності використання даної категорії коштів підприємства (циклічний підхід); підхід щодо характеристики оборотних коштів підприємства, в тому числі категоризації їх видів, заснований на акценті на балансовій ознаці;

структурний підхід, пов'язаний із визначення вказаного феномену в рамках орієнтиру на ознаку структурування джерел фінансового забезпечення оборотних коштів підприємства (розгляд даного елементу коштів з позицій їх формування в розрізі залученого або власного капіталу). Керуючись змістом вказаних підходів нами сформульовано авторський підхід щодо визначення поняття оборотні кошти підприємств, в рамках якого враховано його основні сутнісні характеристики.

Перспективи подальших наукових розвідок в даній сфері можуть бути сконцентровані в контексті встановлення підходів стосовно управління оборотними коштами на рівні різних галузей економіки.

Література

1. Бедрух Л.Р. Оборотні кошти підприємства. Природничі та гуманітарні науки. актуальні питання. 2016. Вип. 1. С. 7-8.
2. Дробишева О.О. Роль оборотних засобів у виробничому процесі підприємства. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 2(02). С. 19-24.
3. Дубей Ю.В. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу промисловими підприємствами України. Економічний вісник. 2018. № 2. С. 101-108.
4. Казачков І.О., Даньченко О.Е. Напрямки удосконалення процесу управління оборотними коштами підприємства. Економічний випуск Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип.7. С. 136-143.
5. Коваленко О.В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип 41. С. 203-208.
6. Мельникова О., Швець І. Управління оборотними коштами в умовах інноваційного підприємництва. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку. 2018. С. 54-56.

7. Насібова О.В., Придатченко Б.Ю. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. Економіка та суспільство. 2018. Вип. 18. С. 794-801.
8. Полторак А.С. Визначення сутності оборотних активів: сучасні науково-методологічні підходи. Ефективна економіка. 2013. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171>
9. Стоянова-Коваль С. С., Стоянова О. М. Оборотні активи аграрних підприємств: економічна сутність та науково-методичні підходи до специфіки їх класифікації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 10. Ч. 2. С. 100-105.
10. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Економіка та держава. 2021. № 4. С. 157-162. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.157
11. Akbar M., Akbar A., Draz M. U. Global Financial Crisis, Working Capital Management, and Firm Performance: Evidence From an Islamic Market Index. SAGE Open. 2021. Vol. 11(2). URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/21582440211015705>
12. Dalci I., Ozyapici H. Working capital management policy in health care: The effect of leverage. Health Policy. 2018 Vol. 122(11). P. 1266-1272. doi: 10.1016/j.healthpol.2018.09.012.
13. Mardones J.G. Working capital management and business performance: evidence from Latin American companies, Economic Research-Ekonomska Istraživanja. 2022. No. 35:1. P. 3189-3205. DOI: 10.1080/1331677X.2021.1986675
14. Zimon G. Working Capital. Encyclopedia. 2021. Vol. 1. P. 764-772. <https://doi.org/10.3390/encyclopedia1030058>

References

1. Bedrukh, L.R. (2016), “Working capital of enterprise”, *Pryrodnychi ta humanitarni nauky. aktualni pytannia*, vol. 1, pp. 7-8.

2. Drobysheva, O.O. (2016), "The role of working capital in the production process of an enterprise", *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vol. 2(02), pp. 19-24.
3. Dubey, Y.V. (2018), "Ways to increase the efficiency of working capital use by industrial enterprises of Ukraine", *Ekonomichnyi visnyk*, vol. 2, pp. 101-108.
4. Kazachkov, I.O. and Danchenko, O.E. (2014), "Directions for improving the process of managing working capital of an enterprise", *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, vol. 7, pp. 136-143.
5. Kovalenko, O.V. (2019), "Formation and use of working capital of an enterprise: search for ways to increase efficiency", *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 41, pp. 203-208.
6. Melnikova, O. and Shvets, I. (2018), "Working capital management in the context of innovative entrepreneurship", *Innovatsiine pidpryiemnytstvo: stan ta perspektyvy rozvytku*, pp. 54-56.
7. Nasibova, O.V. and Prydatchenko, B.Yu. (2018), "Theoretical aspects of optimizing the working capital of an enterprise", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 18, pp. 794-801.
8. Poltorak, A.S. (2013), "Determining the nature of current assets: modern scientific and methodological approaches", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2171> (Accessed 6 December 2024).
9. Stoyanova-Koval, S.S. and Stoyanova, O.M. (2016), "Current assets of agricultural enterprises: economic essence and scientific and methodological approaches to the specifics of their classification", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 10, no. 2, pp. 100-105.
10. Tyutyunnyk, Ya.V. (2021), "Modern approaches to determining the economic essence of current assets of an enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 4, pp. 157-162. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.157

11. Akbar, M., Akbar, A. and Draz, M.U. (2021), "Global Financial Crisis, Working Capital Management, and Firm Performance: Evidence From an Islamic Market Index", *SAGE Open*, [Online], vol. 11(2), available at: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/21582440211015705> (Accessed 6 December 2024).
12. Dalci, I. and Ozyapici, H. (2018), "Working capital management policy in health care: The effect of leverage", *Health Policy*, vol. 122(11), pp. 1266-1272. doi: 10.1016/j.healthpol.2018.09.012.
13. Mardones, J.G. (2022), "Working capital management and business performance: evidence from Latin American companies", *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, vol. 35:1, pp. 3189-3205. DOI: 10.1080/1331677X.2021.1986675
14. Zimon, G. (2021), "Working Capital", *Encyclopedia*, vol. 1, pp. 764-772. [https:// doi.org/10.3390/encyclopedia1030058](https://doi.org/10.3390/encyclopedia1030058)

Стаття надійшла до редакції 18.01.2025 р.